

Atbilstoši starptautiskiem standartiem no SRC iegūto šķeldu var raksturot ar sekojošiem parametriem:

- Vidējais daļiņu lielumsadalījums atbilstoši EN ISO 17827-1
- Mitruma saturs atbilstoši EN ISO 18134-2
- Pelnu saturs atbilstoši EN ISO 18122

Testos iegūtajos rezultātos redzams, ka šķelda no SRC atšķiras no mežistrādes šķeldas pārsvarā tikai ar pelnu saturu. Pārējie rādītāji ir praktiski vienādi.

SRCplus marķējums (etiķete) ir marketinga instruments, kas ir izmantojams vietējā ražojuma SRC šķeldu izmantošanas veicināšanai. Marķējums neaplicina šķeldu kvalitāti vai ilgtspējību.

Latvijas Valsts mežzinātnes institūts „Silava”
Dagnija Lazdiņa

dagnija.lazdina@silava.lv
Tel: +371 26595683
www.silava.lv

SIA Ekodoma
Aivars Žandeckis

aivars.zandeckis@ekodoma.lv
Tel: +371 22334510
www.ekodoma.lv

Šķeldas no īscirtmeta
enerģētiskās koksnes
(SRC)

Īscirtmeta atvasāji ir viens no ilggadīgo kokaugu stādījumu veidiem (angliski Short Rotation Crops – SRC) tā ir mūsdienīga lauksaimniecības prakse koksnes šķeldu ieguvei. Kas nozīmē stādījumu ierīkošanu stādot apmēram 20 cm garus spraudņus, ar rokām vai mehānizēti lauksaimniecības zemju platībās. Atkarībā no klimatiskiem apstākļiem, augsnes īpašībām un ūdens pieejamības Latvijā var izmantot sekojošas koku sugas: kārkļus, apses, papeles, balttalksni; citās valstīs stāda arī robīnijas. Minētās sugas pēc novākšanas, spēj veģetatīvi atjaunoties veidojot atvases (atvasājus) no celmiem vai saknēm.

Kā iegūt šķeldas no SRC

Atbilstoši plānotajam aprites ciklam, t.i. 3-5, 6-10 vai līdz pat 20 gadiem kokus parasti zāgē laika posmā no decembra līdz martam. Novākšana ziemas laikā ir piemērotāka, jo kokiem nav lapu un koksnes mitruma saturs ir zems (salīdzinājuma ar pavasari un vasaru), kā arī sasaluma dēļ tiek samazināta smagās tehnikas negatīvā ietekme uz augsni. Novākšanas tehnoloģijas tiek izvēlētas vadoties no apstākļiem - moto-manuāli (platībām līdz 1 ha), un daļēji vai pilnībā mehānizēti. Pielietojot moto-manuālu novākšanu koki tiek nogāzti ar motorzāģi vai krūmgriezi, savākti ar izvedējtraktoru un tiek uzglabāti stādījumu malā vai transportēti tālāk. Materiālu sasmalcina ar šķeldotājiem (drupinātājiem) lauka malā vai uzglabāšanas laukumā. Pilnībā mehānizētā novākšana atšķiras no manuālās vai daļēji mehānizētās ar novākšanas un šķeldošanas funkciju apvienošanu vienā operācijā. Tas ir izdarāms ar pašgājējiem šķeldotājiem (piem. pielāgotiem kukurūzas smalcinātājiem) vai ar speciāliem sīkkosnes smalcināšanas agregātiem traktor tehnikai.

SRC priekšrocības

Viena no SRC priekšrocībām ir ātraudzīgo koku sugu spēja atjaunoties pēc pirmās un turpmākām novākšanām ("kailcirtēm"). Tādā veidā stādījumi var tikt izmantoti no 20 līdz 30 gadiem. Tāpēc SRC ir lieliska alternatīva viengadīgiem enerģijas augiem un var papildināt esošās lauksaimniecības sistēmas. Turklāt, SRC stādījumiem parasti nav nepieciešama intensīva mēslošana, kas ļauj samazināt izmaksas salīdzinājumā ar viengadīgiem augiem. Neskatot kurināmā iegūšanu, SRC stādījumi sniedz vairākas citas priekšrocības. Tie var palīdzēt uzlabot ūdens kvalitāti, veicināt bioloģisko daudzveidību, sniegt citus ekosistēmu pakalpojumus, mazināt klimata pārmaiņas, kā arī uzlabot, atbalstīt un stiprināt vietējās biomasu plūsmas un piegāžu ķēdes. Turklāt tie var kalpot par labu alternatīvu tradicionālajā mežsaimniecībā iegūtām šķeldām.

